

Ευρώ ή δραχμή;

ΠΡΙΝ από οκτώ χρόνια, το 2002, όταν ο τότε πρωθυπουργός κ. Κ. Σημίτης πήρε από μία ΑΤΜ τα πρώτα χαρτονομίσματα του ευρώ, κανένας δεν φανταζόταν ότι η ελληνική οικονομία θα βρισκόταν σε δεινή θέση ύστερα από τόσο σύντομο χρονικό διάστημα.

Ορισμένοι μπορεί να αναπολούν τις ημέρες της δραχμής. Κανένας όμως δεν μπορεί να φανταστεί το ανυπολόγιστο κόστος που έχει μια κίνηση «επιστροφής» όχι μόνο για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας αλλά και για το επίπεδο διαβίωσης των Ελλήνων. Αυτοί που το εισηγούνται τυφλώνονται είτε από έναν τυχοδιωκτικό αριστερισμό ή από έναν άκρατο εθνικισμό είτε γιατί δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν ότι το ευρώ, ως ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα, είναι το βασικό εργαλείο ενάντια στον «ιμπεριαλισμό του δολαρίου», που αποτελεί το κατ'εξοχήν κόκκινο για αυτούς πανί. Και φαίνεται να ξεχνούν ακόμη πως το μόνο πλεονέκτημα

της δραχμής ήταν ότι οι κυβερνήσεις όταν βρίσκονταν σε δύσκολη θέση την υποτιμούσαν κάθε λίγα χρόνια, κάνοντας τον κόσμο σε μια βραδιά φτωχότερο κατά 15% ή 20%.

Το ερώτημα λοιπόν που τίθεται από τον διεθνή Τύπο είναι θεωρητικό γιατί με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο δεν υπάρχει δυνατότητα εξόδου για τις χώρες-μέλη της ευρωζώνης. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο αν υπάρξει πλήρης ανατροπή των συνθηκών. Εκεί που πρέπει να επικεντρωθούν οι δυνάμεις της ευρωζώνης, και της Ελλάδας, είναι η όσο το δυνατόν γρηγορότερη έξοδος από την κρίση. Κάτι τέτοιο όμως θα συμβεί μόνο όταν η Γερμανία αποκτήσει ξανά τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό και μαζί με τη Γαλλία συγκροτήσουν έναν άξονα ο οποίος σε ρόλο ατμομηχανής θα βγάλει την ΕΕ από το οικονομικό αδιέξοδο και θα αποκρούσει τους κερδοσκόπους που σήμερα χτυπούν την Ελλάδα – και αύριο ποιον;

Ο τότε πρωθυπουργός κ. Κ. Σημίτης στην τελετή ένταξης της Ελλάδας στην ΟΝΕ

→ ΤΑΣΟΣ ΓΙΑΝΝΙΤΣΗΣ

Δίλημμα χωρίς λογική

Το γεγονός ότι συζητείται το ερώτημα «ευρώ ή δραχμή» αποτελεί το μέτρο της μεγαλειώδους ανικανότητας, αποτυχίας και κατάρρευσης των νοητικών μας λειτουργιών. Εννοείται των δικών μας λειτουργιών – του περιούσιου και πανέξυπνου λαού που τα βάζει πάντα με φαντάσματα και σκελετούς, αλλά ποτέ με τα πραγματικά προβλήματα. Όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο, τα spreads στα επιτόκια, το «σύνδρομο του Τιτανικού», και αναρίθμητα συλλογικά ή ατομικά φαινόμενα που ζούμε γύρω μας και εκφράζουν έναν εκφυλισμό αντιλήψεων ή αξιών είναι η αναπότρεπτη συνέπεια.

Μπορούμε να κατηγορούμε τους κερδοσκόπους ή όσους απειράζονται σενάρια καταποντισμού της ευρωζώνης. Ωστόσο ποιος τους έδωσε την ευκαιρία αυτή εκτός από μας τους ίδιους, που μετατρέψαμε τον εαυτό μας σε αντικείμενο εκμετάλλευσης;

Η διεθνής συζήτηση για το ευρώ δεν είναι άδολη. Το τραγελαφικό είναι πόσο εύκολα διολισθαίνουν κάποιοι και από τους «εντός των τεichών» στην παγίδα αυτή. Είτε γιατί τυφλώνονται από έναν καταπιεσμένο επαναστατισμό, και για να παραφράσω τον Καββαδία «δεν σκέφτονται τίποτα άλλο, παρά πώς θα στρέψουν (το μαχαίρι) στον εαυτό τους». Είτε γιατί ξεχνούν ότι το ενιαίο ευρωπαϊκό νό-

Ο κ. Τάσος Γιαννιτσης είναι καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην υπουργός.

μισμα είναι το κεντρικό εργαλείο απέναντι στον «ιμπεριαλισμό του δολαρίου», που μέχρι πριν από κάποια χρόνια ήταν το αντικείμενο πύρινων καταγγελιών. Είτε γιατί ξεχνούν ότι το μόνο πλεονέκτημα της «Ελλάδας της δραχμής» ήταν ότι οι κυβερνήσεις κάθε λίγα χρόνια μπορούσαν με άνεση να υποτιμούν αυτήν τη δραχμή και σε μια βραδιά να κάνουν τον κόσμο φτωχότερο κατά 15% ή 20%.

Το ενιαίο νόμισμα έχει τους δικούς του καλούς επιτυχίες. Πιστικούς, αλλά όχι πιο πιστικούς από τη δραχμή. Ωστόσο προσφέρει στρατηγικά οικονομικά και κοινωνικά πλεονεκτήματα στον έλληνα αποταμιευτή, στο ελληνικό παραγωγικό σύστημα, στην απασχόληση, στην ανάπτυξη. Αρκεί να ξέρει κανείς τι έχει να κάνει. Χώρες που ήξεραν τι κάνουν, τα κατάφεραν εξαιρετικά με το εθνικό τους νόμισμα, και ακόμη πιο εξαιρετικά με το ευρώ. Χώρες με ανεργίασιτες πολιτικές βυθίζονταν στη δίνη της κερδοσκοπίας, των υποτιμήσεων και της στασιμότητας και με το εθνικό τους νόμισμα, ενώ ακόμη και όταν τα έχουν κάνει θάλασσα μέσα στην ευρωζώνη, όπως η Ελλάδα, μπορούν με μια σωστή, αλλά δύσκολη, προσπάθεια να διασωθούν.

Το πρόβλημά μας είναι ότι πλέοντας σε πελάγη αγνοίας, αντί να εκμεταλλευτούμε ευκαιρίες φαντασιωνόμαστε ουτοπικούς συνδυασμούς του καλύτερου κόσμου της δραχμής (χαλαρότητα κάθε πολιτικής) και του καλύτερου

κόσμου του ευρώ (απουσία οποιασδήποτε κώρωσης των αυτοκαταστροφικών επιλογών μας). Γι' αυτό και κινδυνεύουμε να εισπράξουμε τον χειρότερο κόσμο των δύο συστημάτων: τον κόσμο που μας διαμήνυσαν ως «αργό θάνατο» από οικονομική και κοινωνική ασφυξία.

Σε συνθήκες ενιαίου νομίσματος, κάθε χώρα οφείλει να πειθαρχήσει σε πέντε αρχές: να μην έχει συνεχώς συγκριτικά υψηλότερο πληθωρισμό και συνεχώς υψηλότερα δημοσιονομικά ελλείμματα, να μην υπονομεύει την ανταγωνιστικότητά της, να μη σκοτώνει τις επενδύσεις της και το μέλλον της για χάρη μιας αυξημένης κατανάλωσης σήμερα και να μην καταντάει να εξευτελίζεται στους δανειστές της.

Τίποτε από αυτά δεν κάναμε. Αντίθετα, το μόνο που κάναμε ήταν να υποθηκεύουμε τις επόμενες γενιές. Ε, λοιπόν, οι επόμενες γενιές είμαστε εμείς, και πρέπει να πληρώσουμε τον λογαριασμό που εμείς οι ίδιοι στείλαμε στον εαυτό μας. Δεν μας φταίει το ευρώ γι' αυτό.

Σήμερα τα οικονομικά, όπως και το ερώτημα «ευρώ ή δραχμή», μονοπωλούν το ενδιαφέρον. Θα ήταν αισιόδοξο αν τα οικονομικά ήταν πράγματι το μόνο μεγάλο μας πρόβλημα. Ωστόσο δεν είναι. Το μεγάλο πρόβλημα που σήμερα ζούμε στην Ελλάδα μπορεί να παρομοιαστεί με την «απελευθέρωση του Προμηθέα». Ποιου Προμηθέα όμως; Οχι του Προμηθέα που επαναστάτησε απέναντι στον Δία

και που για να σώσει το ανθρώπινο γένος τού έδωσε τη σπίθα και τη γνώση ώστε να σηκωθεί πάνω από το πεπρωμένο του, να δημιουργήσει γνώση, πολιτισμό, ανθρωπιά. Ζούμε την απελευθέρωση ενός άλλου Προμηθέα, που απελευθερώνει στον Έλληνα τις πιο εξοργιστικές, τις πιο αυτοκαταστροφικές ιδιότητες.

Δεν θα μπω στη λογική να κάνω συγκεκριμένες αναφορές σε θέματα, γιατί καθημερινά τα βλέπουμε να πολλαπλασιάζονται. Και γιατί πιστεύω ότι αν κανείς, αντί να καταπίνει άκριτα ό,τι του προσφέρεται, κοπιάσει ελάχιστα, μπορεί να κρίνει και να διαμορφώσει τη δική του άποψη. Και η ικανότητα κρίσης είναι το κυριότερο χαρακτηριστικό του υπεύθυνου και ενεργού πολίτη.

Η ΕΕ στην έκθεσή της έχει βάλει το ερώτημα της κοινωνικής αποδοχής των αναγκών πολιτικών από τους Έλληνες. Είναι αυτή η γενική αμφιβολία απέναντι στην ικανότητά μας που μας φέρνει αντιμέτωπους με θάλασσες διεθνούς αμφισβήτησης και υπέρογκα επιτόκια. Ωστόσο πράγματι, τελικά, οι συνολικές επιλογές μας θα καθορίσουν το κόστος και τη διάρκεια της παραμονής μας στην κρίση. Θα καθορίσουν το τμήμα της εθνικής αποταμίευσης που θα αφαιρεθεί από αναπτυξιακές ή κοινωνικές πολιτικές για να οδηγηθεί σε αυτούς που ο Ανδρέας Παπανδρέου αποκάλεσε ραντιέρηδες και τους οποίους φαίνεται ότι θέλουμε να πλουτίζουμε για πολλές γενιές.

→ Γ. ΔΟΥΡΑΚΗΣ

Το χαμένο πολιτικό όραμα της Ευρώπης

Από τα πρώτα κιόλας χρόνια της ζωής του το ευρώ είχε διαψεύσει με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο τους βάρδους του νεοφιλελευθερισμού Φρίντμαν και Φελντστάιν, που προέβλεπαν ότι το εγχείρημα είναι εξ ορισμού ανέφικτο και καταδικασμένο να αποτύχει. Πολύ γρήγορα εξελίχθηκε σε ένα πολύ ισχυρό και αξιόπιστο νόμισμα, μοναδικό εν δυνάμει αντίπαλο δέος του αμερικανικού δολαρίου. Στις αρχές μάλιστα του 2008

πολλοί πίστευαν ότι ήγγικεν η ώρα της βασιλείας του. Πράγματι, τη στιγμή που ο σπάταλος αγγλοσαξονικός καπιταλισμός στροβιλιζόταν στη δίνη της μεγαλύτερης πιστωτικής κρίσης της μεταπολεμικής περιόδου, η ηπειρωτική Ευρώπη εξακολουθούσε ανεπηρέαστη να σημειώνει φυσιολογικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Ιστορική επομένως ευκαιρία για την ευρωζώνη να εκμεταλλευθεί το οικονομικό στραπάτσω των ΗΠΑ και – γιατί όχι – να διεκδικήσει ακόμη και τα πρωτεία. Με έκδηλη αυτοπεποίθηση και αρκετή δόση αλαζονείας Μέρκελ και Σαρκοζί είχαν ήδη αρχίσει να παραδίδουν μαθήματα χρη-

στής διαχείρισης στους πανικόβλητους Αγγλοσάξονες, με τη βεβαιότητα ότι η κρίση αυτή ήταν αποκλειστικά αμερικανική υπόθεση, που δεν αγγίζει τον ευρωπαϊκό καπιταλισμό.

Γρήγορα όμως συνειδητοποιήσαν το λάθος τους, αφού η κρίση έπληξε με ιδιαίτερη σφοδρότητα και τον σκληρό πυρήνα της ευρωζώνης. Η υποτιθέμενη ιστορική ευκαιρία ήταν όνειρο απατηλό. Αρχισαν μάλιστα να επανέρχονται στο προσκήνιο και να διεκδικούν με αξιώσεις δικαίωση τα ξεχασμένα εσχολογικά σενάρια των αμερικανών νεοφιλελευθέρων. Αραγε έχουν βάση τέτοιου είδους σενάρια; Και δεν εννοούμε βέβαια τις καλο-

προαίρετες ή κακοπροαίρετες – ως επί το πλείστον – ανοησίες που διατύπωσαν ακόμη και σοβαροί ειδήμονες για πιθανή αποπομπή ή εθελουσία έξοδο της Ελλάδας από την ευρωζώνη, με ταυτόχρονη επιστροφή στο παλαιό καθεστώς της δραχμής. Το πρόβλημα της συνοχής της ευρωζώνης και της βιωσιμότητας του ευρώ είναι υπαρκτό, αλλά υπερβαίνει κατά πολύ τα στενά όρια της δημοσιονομικής κρίσης οποιασδήποτε χώρας. Οφείλεται πρωτίτως στην έλλειψη πολιτικού οράματος, που εμποδίζει την ευρωζώνη να λειτουργεί συλλογικά και αλληλέγγυα, με ενιαία και συνεκτική στρατηγική στο κρίσιμο πε-

δίο της νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

Εν αντιθέσει με τη Γαλλία, ο βασικός προσανατολισμός της Γερμανίας δεν είναι ευρωπαϊκός, αλλά παγκόσμιος. Οι Γερμανοί είναι παγκόσμιοι πρωταθλητές στις εξαγωγές και γι' αυτό πιστεύουν ότι η οικονομική ανάκαμψη της χώρας τους εξαρτάται κυρίως από τις διεθνείς αγορές. Εξίσου υψηλή ανταγωνιστικότητα και εξωστρεφής προσανατολισμό έχουν και μερικές άλλες χώρες του ευρωπαϊκού Βορρά, όπως η Ολλανδία, η Αυστρία και η Φινλανδία, που ευθυγραμμίζονται πλήρως με τις από-

Συνέχεια στη σελ. Β6

Ο κ. Γιώργος Δουράκης είναι οικονομολόγος, καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ.

Το χαμένο πολιτικό όραμα της Ευρώπης

Συνέντευξη από τη σελ. Β5

φεις της Γερμανίας. Το κλαμπ του Βορρά δεν ενδιαφέρεται τόσο για την ουσιαστική ενίσχυση της εσωτερικής ζήτησης και της απασχόλησης μέσω επεκτατικής οικονομικής πολιτικής. Μοναδικό του μέλημα είναι, *πάση θυσία*, η μακροοικονομική πειθαρχία και το ισχυρό ευρώ, γι' αυτό και πρωτοστατεί στη δημοσιονομική υστερία των τελευταίων μηνών.

Αντίθετα, η Γαλλία δεν είναι τόσο εξωστρεφής. Ο προσανατολισμός της είναι περισσότερο ευρωπαϊκός. Ενδιαφέρεται άμεσα για μια πιο ενεργό οικονομική πολιτική, που θα επιδιώκει την εσωτερική αναθέρμανση της ευρωπαϊκής οικονομίας, διότι από εκεί κυρίως αντλεί τα δικά της οφέλη. Μαζί της συντάσσονται και οι χώρες του ευρωπαϊκού Νότου (Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα, Πορτογαλία), που έχουν παρόμοια μακροοικονομικά χαρακτηριστικά.

Αυτός ο δομικός διυισμός αντανακλάται και σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής. Είναι χαρακτηριστικό το δημοσιονομικό σχίσμα που διαμορφώνεται αυτή τη στιγμή στην ευρωζώνη. Η Γαλλία έκανε σαφές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι δεν προτίθεται να μειώσει το έλλειμμα στο 3% του ΑΕΠ μέχρι το 2012. Αντίθετα η Γερμανία πέρασε προεκλογικά συνταγματική διάταξη που απαγορεύει στην κυβέρνηση να έχει ελλείμματα μεγαλύτερα του... 0,35%! Και όλα αυτά χωρίς καμιά απολύτως διαβούλευση. Όταν όμως οι δύο βασικοί πόλοι της ευρωζώνης κάνουν του κεφαλιού τους και πορεύονται προς εντελώς αντίθετες κατευθύνσεις, το αποτέλεσμα είναι σχιζοφρενικό.

Σε όλες τις αντιπαραθέσεις υποχωρεί τελικά η Γαλλία και έτσι η οικονομική πολιτική που εφαρμόζει η ευρωζώνη είναι εμφανώς συντηρητική. Το αποτέλεσμα; Επικίνδυνη ανησυχία. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του ΟΟΣΑ, η ευρωζώνη – συγκριτικά με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία – αναδεικνύεται πρωταθλήτρια της ύφεσης και της ανεργίας, αλλά τα πάει πολύ καλύτερα στα... ελλείμματα! Συνεπώς η επιχειρούμενη ενοχοποίηση των χωρών του Νότου για την οικονομική κρίση της ευρωζώνης δεν είναι μόνον ηθικά απαράδεκτη, αλλά και οικονομικά εσφαλμένη. Αντίθετα, ο μακροοικονομικός συντηρητισμός των χωρών του Βορρά («μακροοικονομικός μεσαίωνα», θα έλεγε ο Κρούγκμαν) είναι εκείνος που σύρει τις δημοσιονομικά ευάλωτες χώρες, αλλά και ολόκληρη την ευρωζώνη, σε μια παρατεταμένη δομική ύφεση με τεράστιο οικονομικό και κοινωνικό κόστος. Η μοναδική ελπίδα που απομένει είναι να ανακτήσει τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της η Γερμανία, ώστε να συγκροτηθεί επιτέλους ένας ισχυρός γαλλογερμανικός άξονας ικανός να ηγηθεί *πολιτικά* και, σε ρόλο ατμομηχανής, να βγάλει την ΕΕ από το οικονομικό αδιέξοδο. Μια τέτοια Ευρώπη είναι ικανή να μεγαλοουργήσει. Η σημερινή όμως αποτελεί ένα πλαδαρό συνονθύλευμα ανίσχυρων κρατών στο έλεος των κερδοσκόπων, που κινδυνεύει να μετατραπεί σε ουραγό των ΗΠΑ και της Κίνας και να τεθεί οριστικά στο περιθώριο. Το ηχηρό χαστούκι της Κοπεγχάγης είναι ενδεικτικό του μέλλοντός της.

→ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Εξοδος μόνο με ανατροπή συνθηκών

Το ερώτημα είναι θεωρητικό. Στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο δεν υπάρχει δυνατότητα εξόδου για τις χώρες-μέλη της ευρωζώνης. Τέτοιο ενδεχόμενο μπορεί να προκύψει μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις που θα προκαλέσουν πλήρη ανατροπή συνθηκών.

Ας απαντήσουμε όμως στο θεωρητικό ερώτημα.

Η ελληνική οικονομία συνδυάζει πολύ υψηλό έλλειμμα, πολύ υψηλό χρέος και μεγάλη υστέρηση στην ανταγωνιστικότητα. Καμία άλλη συγκροτημένη χώρα στην Ευρώπη, στην Ασία ή στην αμερικανική ήπειρο δεν παρουσιάζει αυτόν τον συνδυασμό. Πέρα από τον κίνδυνο πτώχευσης, υπάρχει η προοπτική βαθιάς και παρατεταμένης ύφεσης που θα οδηγήσει σε μείωση των εισοδημάτων και αύξηση της ανεργίας. Περιοριστικές πολιτικές, σε συνδυασμό με τη μεγάλη ανταγωνιστική υστέρηση, επιδεινώνουν την ύφεση προκαλώντας νέα ελλείμματα, που καθιστούν αναγκαία νέα περιοριστικά μέτρα, οδηγώντας σε μεγαλύτερη ύφεση.

Η αποτροπή αυτής της οδυνηρής οπισθοδρόμησης επιβάλλει πολιτι-

Ο κ. Γιάννος Παπαντωνίου είναι πρόεδρος του Κέντρου Ερευνών Προοδευτικής Πολιτικής (www.kepp.gr) και πρώην υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών (την περίοδο 1994-2001).

κές για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων της οικονομίας και την αποκατάσταση κλίματος εμπιστοσύνης στις διεθνείς αγορές. Η εφαρμογή αυτών των πολιτικών θα συναντήσει δυσκολίες που θα πολλαπλασιαστούν σε περίπτωση ανακατάστασης του ευρώ από εθνικό νόμισμα.

Η επάνοδος στη δραχμή θα συνδεόταν με υπέρμετρη υποτίμηση οδηγώντας τον πληθωρισμό και τα επιτόκια στους διψήφιους αριθμούς που επικρατούσαν πριν από την ένταξη στην ΟΝΕ. Τα εισοδήματα και το βιοτικό επίπεδο θα υφίσταντο μεγάλη μείωση, ενώ η ανεργία θα εκτινασσόταν.

Αν, αντίθετα, η προσαρμογή της οικονομίας επιδιωχθεί στο πλαίσιο της ευρωζώνης, το κόστος θα περιοριστεί στις συνέπειες των δημοσιονομικών μέτρων – μειώσεις δημοσίων δαπανών, αυξήσεις φορολογικών εσόδων. Δεν θα προστεθεί το κόστος της νομισματικής ανατροπής, όπως προκύπτει από την αύξηση του πληθωρισμού και των επιτοκίων. Επιπλέον, σε περιβάλλον νομισματικής σταθερότητας θα δοθεί μεγαλύτερη ώθηση στις επενδύσεις, ενώ θα αποτραπεί εκροή κεφαλαίων προς τις χώρες που διαθέτουν ισχυρά νομίσματα.

Ακόμη και μέσα στην ευρωζώνη όμως οι κίνδυνοι είναι πολύ σημαντικοί και επιβάλλουν την εφαρμογή

θαρραλέας και αποτελεσματικής πολιτικής εξόδου από την κρίση. Η πολιτική αυτή περιλαμβάνει τα εξής:

1. Δημοσιονομική εξυγίανση. Η μείωση των ελλειμμάτων πρέπει να στηριχθεί κυρίως σε μειώσεις δαπανών και όχι σε αυξήσεις εσόδων. Όταν η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, τα φορολογικά έσοδα περικλείουν μεγάλες επισφάλειες.

Η προσπάθεια στον φορολογικό τομέα πρέπει να εσπαστεί στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής χωρίς την προσφυγή σε νέες φορολογίες. Έχουν κρίσιμη σημασία η ανασυγκρότηση του ΣΔΟΕ και η ανάπτυξη ικανότητας ηλεκτρονικής διασταύρωσης στοιχείων και διεξαγωγής αποτελεσματικών ελέγχων.

2. Αναπτυξιακή πολιτική. Η ανάκαμψη της οικονομίας προϋποθέτει δραστηριότητα της ανταγωνιστικότητας, με αύξηση της παραγωγικότητας, η οποία μπορεί να προέλθει από τις ακόλουθες πηγές:

α) Επιτάχυνση του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων με ταχύτερη απορρόφηση των κονδυλίων του ΕΣΠΑ.

β) Υλοποίηση προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων για την κινητοποίηση επενδυτικών πόρων σε τομείς με υψηλό αναπτυξιακό δυναμικό, όπως η ενέργεια και οι τράπεζες.

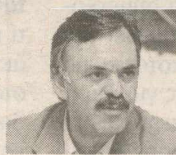
γ) Απελευθέρωση αγορών και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με

άνοιγμα των κλειστών επαγγελματιών, δραστικό περιορισμό των αδειοδοτήσεων και της γραφειοκρατίας και κατάργηση περιορισμών στον ανταγωνισμό. Μόνο από τη βελτίωση του ρυθμιστικού και ανταγωνιστικού πλούς και τη μείωση του κόστους μόρφωσης των επιχειρήσεων σ' οικεικές ρυθμίσεις το ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 7%.

3. Συγκρότηση σύγχρονου κοινωνικού κράτους. Η πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας εκπαίδευση, υγεία και πολιτισμό αποτελεί, ακόμη, ζητούμενο. Πρέπει να τεθεί τέρμα στην εξάρτηση του πολίτη από την παραπαιδεία και την ιδιωτική υγεία, που επιβαρύνουν υπέρμετρα το εισόδημά του προκαλώντας ρήγματα στην κοινωνική συνοχή.

Η προσπάθεια θα είναι δύσκολη. Οι χρόνοι ασφυκτικοί. Οι πιέσεις των αγορών δεν θα σταματήσουν αμέσως. Οι διεθνείς οργανισμοί θα συνεχίσουν να δυσπιστούν.

Ωστόσο, όπως και για την ένταξη στην ΟΝΕ, το αποτέλεσμα θα δικαιώσει την προσπάθεια. Θα μας προστατεύσει από το τεράστιο τίμημα που θα καταβάλουμε αν η προσαρμογή επιβληθεί από διεθνείς παράγοντες και, κυρίως, θα επαναφέρει την ελπίδα και την προοπτική για ένα καλύτερο μέλλον, διαφυλάσσοντας την εθνική κυριαρχία και την αξιοπρέπεια της χώρας.

→ Ι. ΔΡΑΓΑΣΑΚΗΣ

Σχέδιο ενταγμένο σε μια διεθνή δυναμική

Το πραγματικό δίλημμα σήμερα δεν είναι: δραχμή ή ευρώ. Τα κύματα που ξεσπούν πάνω μας απειλητικά δεν τα δημιούργησε το ευρώ. Σχηματίστηκαν πολύ πιο πριν, στη μακρά διαδρομή του συναινετικού και ουσιαστικά ανεξέλεγκτου δικομματος. Γιγαντώθηκαν με τις κοινωνικά άδικες και διαλυτικές νεοφιλελεύθερες πολιτικές της ΝΔ. Εγιναν καταστροφικά με το ξέσπασμα της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης.

Η διέξοδος, επομένως, δεν βρίσκεται στην επιστροφή στο πριν από το ευρώ καθεστώς. Μια προοδευτική διέξοδος από την κρίση πρέπει να εντάσσεται σε ένα διεθνές πλαίσιο και να υπηρετεί ένα εθνικό σχέδιο, ενταγμένο σε μια ευρύτερη διεθνή δυναμική.

Στην περίπτωση μας το διεθνές αυτό πλαίσιο είναι η Ευρώπη και το σχέδιο πρέπει να απαντά τόσο στην εσωτερική διάσταση του προβλήματος, τις ενδογενείς αιτίες του, όσο και στην ευρωπαϊκή πτυχή του. Πρέπει δηλαδή να εντάσσεται σε μια δυναμική αλλαγής της αρχιτεκτονικής της ΟΝΕ και της πολιτικής της ΕΕ.

Αυτό το δεύτερο αποσιωπάται σήμερα, αλλά είναι ζωτικής σημασίας. Διότι βασική επιλογή της ΕΕ είναι να μην υπάρξει κοινή ευρωπαϊκή στρατηγική εξόδου από την κρίση, αλλά η κάθε χώρα να κινηθεί με τα δικά της μέσα. Ωστόσο εθνική στρατηγική εξόδου από την κρίση δεν νοείται χωρίς εθνικό νόμισμα και την

Ο κ. Γιάννης Δραγασάκης είναι πρώην βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ.

αντίστοιχη εθνική δυνατότητα δανεισμού της τελευταίας καταφυγής. Από τη στιγμή που το νόμισμα έγινε ευρωπαϊκό, δεν μπορεί να υπάρξει διέξοδος από την κρίση χωρίς ένα υποστηρικτικό ευρωπαϊκό πλαίσιο, χωρίς μια ευρωπαϊκή δυνατότητα δανεισμού είτε με ευρωομόλογα είτε με άλλον μηχανισμό.

Αν, λοιπόν, η επιστροφή στη δραχμή δεν είναι λύση, δεν αποτελεί διέξοδο και το να προσδεθούμε απλώς στο κατάρτι του ευρώ και να δηλώνουμε παθητικά πίστη στους κανόνες.

Ο πρόεδρος του ΠαΣοΚ και σημερινός πρωθυπουργός έδειχνε προεκλογικά να έχει συνείδηση του προβλήματος και γι' αυτό ορθά μιλούσε για «διαπραγμάτευση».

Όπως αποδείχθηκε όμως, ούτε σχέδιο διέθετε ούτε στρατηγική διαπραγματευτική ούτε – το κυριότερο – γραμμή άμυνας. Αυτό όμως δεν είναι μόνο λάθος, είναι και επικίνδυνο.

Τώρα βέβαια, για λόγους πολλούς και ποικίλους, η Ελλάδα έχει στοχοποιηθεί. Μας δείχνουν και μας απειλούν πως δεν θα κάνουν καμιά εξαίρεση για πάρτη μας.

Μας λένε πως δεν θα βοηθήσουν την Ελλάδα. Θα την αφήσουν να χρεοκοπήσει αν χρειαστεί.

Ωστόσο δεν είναι μόνο η Ελλάδα. Όλες οι χώρες του ευρωπαϊκού Νότου και πολλές του Βορρά είναι, ή θα βρεθούν, σε ανάλογη με εμάς θέση. Θα απειληθούν από τον «αργό θάνατο» αν δεν αλλάξουν οι πολιτικές και οι κανόνες της ΕΕ. Για ποια αξιοπιστία λοιπόν του ευρώ μιλούν,

όταν τα περισσότερα μέλη της ευρωζώνης θα έχουν πρόβλημα οικονομικής βιωσιμότητας;

Το θέμα επομένως δεν είναι να γίνει μια εξαίρεση υπέρ της Ελλάδας, όπως ψευδώς επαναλαμβάνουν στα διεθνή μέσα ενημέρωσης. Το ζητούμενο είναι να αρθούν οι εγγενείς μονεταριστικές μονομέρειες της ΟΝΕ. Να βρεθούν κοινές θεσμικές λύσεις για το κοινό πρόβλημα. Να περιληφθούν η ανεργία, η φτώχεια και οι κοινωνικές ανισότητες στο νέο «σύμφωνο», το οποίο θα πάρει τη θέση του σημερινού. Να υπάρξουν θεσμοί και διαδικασίες δανεισμού της τελευταίας καταφυγής και, γιατί όχι, να αναληφθεί μέρος του χρέους όλων των χωρών από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Να κάνουν για τα κράτη δηλαδή ό,τι έκαναν για τις τράπεζες και τις αυτοκινητοβιομηχανίες τους.

Μας λένε πως τηρώντας πιστά τους υφιστάμενους κανόνες τόσο τα κράτη όσο και η ΕΕ θα βγουν από την κρίση. Γελοιοποιούνται. Διότι οι κυρίαρχες πολιτικές επιλογές της ΕΕ και οι υφιστάμενοι κανόνες δεν δημιουργούν πρόβλημα μόνο σε μεμονωμένες χώρες. Καθελώνουν στην ύφεση, στην ανεργία και στο τέλμα την ευρωπαϊκή οικονομία συνολικά.

Μας λένε πως γι' αυτό δεν φταίνε οι πολιτικές τους αλλά οι «ανισορροπίες» ανάμεσα στις πλεονασματικές και στις ελλειμματικές χώρες, οι οποίες για να αρθούν πρέπει οι ελλειμματικές χώρες να μειώσουν τους μισθούς, όπως έκανε η Ιρλανδία. Ωστόσο αν όλες οι χώρες ακο-

λουθήσουν την Ιρλανδία στην περικοπή των μισθών, δεν θα υπάρξει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για καμιά χώρα, αλλά ύφεση για όλες.

Γιατί, λοιπόν, η διέξοδος να αναζητηθεί στη μείωση των μισθών των ελλειμματικών χωρών και όχι στην αύξηση των μισθών των πλεονασματικών, όπως είναι η Γερμανία; Αυτό δεν θα ενεργοποιούσε την εσωτερική ζήτηση που τόσο λείπει από τη Γερμανία, μία χώρα που κατά 49% εξαρτάται από τις εξαγωγές;

Γιατί πρέπει οι περιβόητες «ανισορροπίες» να εξομαλύνονται πάντα με μια σύγκλιση των μισθών προς τα κάτω και όχι προς τα πάνω;

Και, εν πάση περιπτώσει, γιατί πρέπει – για να έλθουμε στα δικά μας – να ασχολούμαστε διαρκώς με το πώς θα μειώσουμε τους μισθούς και όχι με το πώς θα βελτιώσουμε την παραγωγικότητα και τη θέση των εργαζομένων στην κατανομή των αποτελεσμάτων της;

Υπάρχουν λοιπόν όχι μόνον ανάγκες, αλλά και δυνατότητες συντονισμού και συνεργασίας κρατών και λαών για τη διεκδίκηση μιας άλλης πορείας της ΕΕ. Υπάρχουν πλαίσια, περιεχόμενα και στόχοι για τη διαπραγμάτευση και τη διεκδίκηση άλλων, οικονομικά βιώσιμων και κοινωνικά δίκαιων δρόμων εξόδου από την κρίση. Και αφού οι κυβερνήσεις δεν θέλουν ή δεν μπορούν να στραφούν σε αυτές τις δυνατότητες, πρέπει οι ίδιες οι κοινωνίες, οι φορείς τους, οι συλλογικές οργανώσεις των εργαζομένων και των πολιτών αναλάβουν αυτόν τον ρόλο.